Marcin Bielski (ok. 1495–1575)

Mariusz Balcerek
ORCID: 0000-0002-1007-8042
https://www.researchgate.net/profile/Mariusz-Balcerek
Wojewódzka Biblioteka Publiczna – Książnica Kopernikańska w Toruniu

Książnica Kopernikańska w Toruniu

Marcin Bielski na rysunku Juliana Schübelera z ok. 1880 r. (Schübeler 1880)

Życiorys

Marcin Bielski herbu Prawdzic (ok. 1495–1575), pierwotnie Wolski – polski żołnierz, kronikarz, renesansowy pisarz i tłumacz. Pierwotnie posługiwał się nazwiskiem Wolski, które później zmienił na Bielski, od rodzinnej wsi (Biała koło Pajęczna, na terenie dzisiejszego województwa łódzkiego), której stał się współwłaścicielem.
Spod jego ręki wyszło kilka prac. Ze względu na antykatolicki wydźwięk dzieła, trafiły one na polski indeks ksiąg zakazanych, opracowany z inicjatywy biskupa krakowskiego Bernarda Maciejowskiego.

Obraz Jana Matejki *Rzeczpospolita babińska*. Macin Bielski został ukazany w prawej, dolnej części dzieła, w pozycji odwróconej, gdzie gra w szachy z Janem Kochanowskim (na lewo od Bielskiego).
(Matejko 1881)

Obraz Jana Matejki *Rzeczpospolita babińska*. Macin Bielski został ukazany w prawej, dolnej części dzieła, w pozycji odwróconej, gdzie gra w szachy z Janem Kochanowskim (na lewo od Bielskiego).
(Matejko 1881)

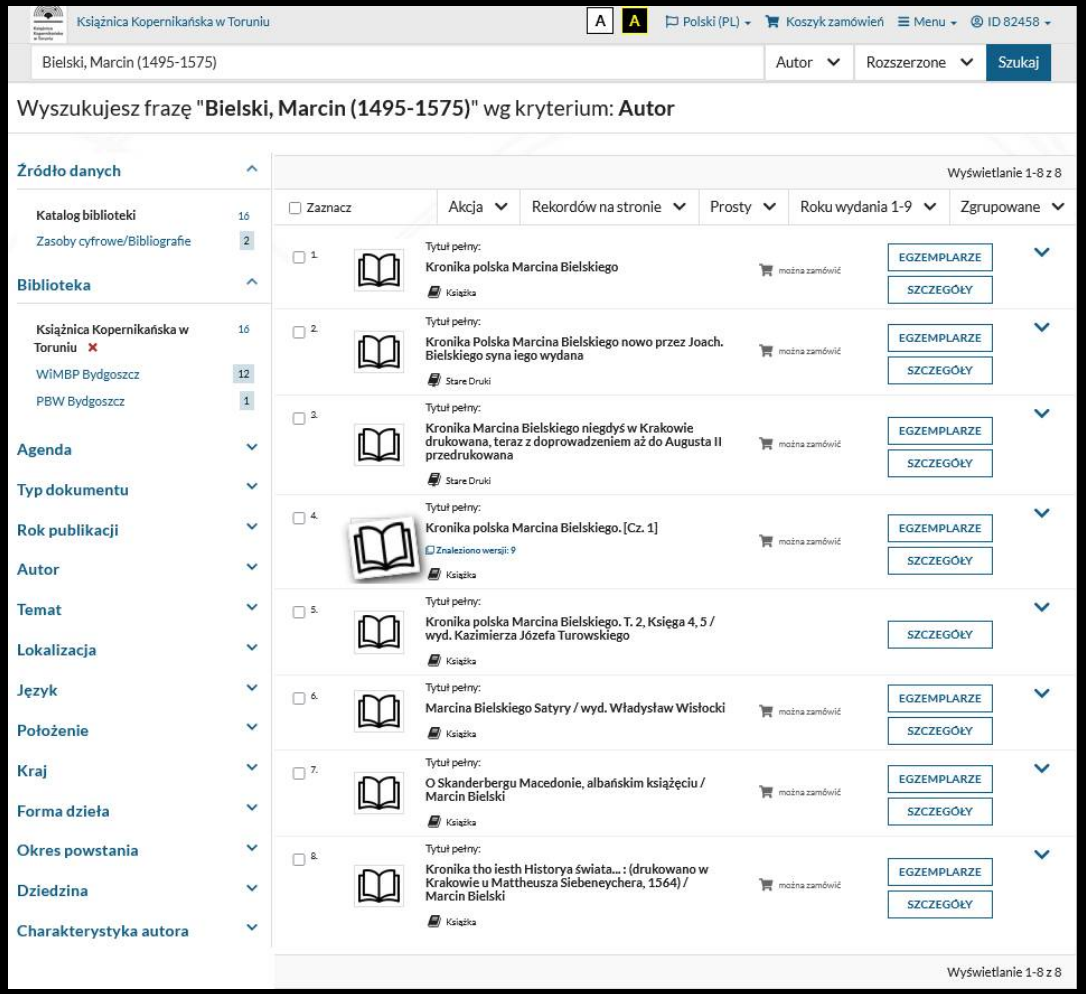

Objaśnienia do obrazu Jana Matejki *Rzeczpospolita babińska*.
(Pruszyński 1881)

Objaśnienia do obrazu Jana Matejki *Rzeczpospolita babińska*.
(Pruszyński 1881)

Dzieła

W zbiorach Książnicy Kopernikańskiej znajduje się 16 egzemplarzy dzieł Marcina Bielskiego.
(„Wyświetlanie grupy rekordów - Prolib Integro”, b.d.)

Dzieła

Marcin Bielski napisał i przetłumaczył wiele dzieł. Pierwszym z nich było tłumaczenie na j. polski *Żywothów Philozophów, to iest: mędrczow nauk przyrodzonych. I też inszych mężow cnotami ozdobionych ku obyczaynemu nauczaniu człowieka kazdego krotko wybrane* autorstwa Mikuláša Konáča. Praca została wydana w 1535 r. w Krakowie w drukarni u Floriana. Pierwowzór ukazał się drukiem w 1514 r.

Dzieła

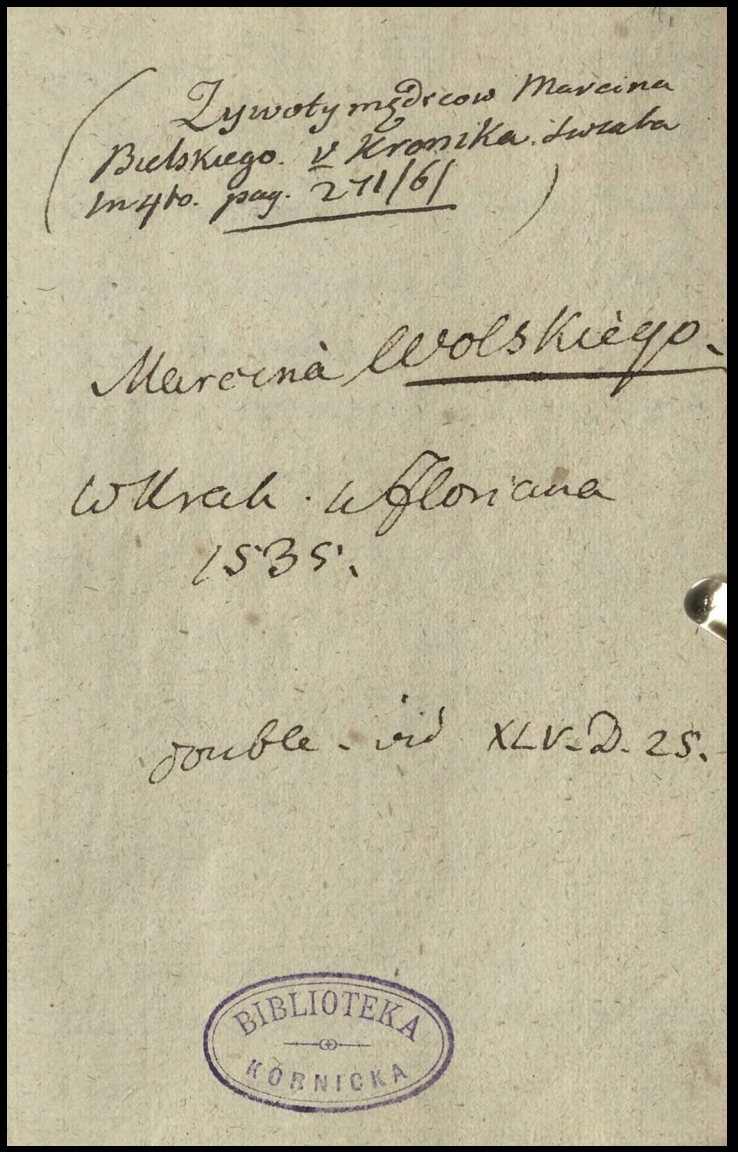

Żywoty Philozophow : to iest : mędrcow nauk przyrodzonych. Y też inszych mężow cnotami obdobionych ku obyczaynemu nauczaniu człowieka każdego krotko wybrane.

Prassowano w Krakowie przez Floriana. 1535

19.771

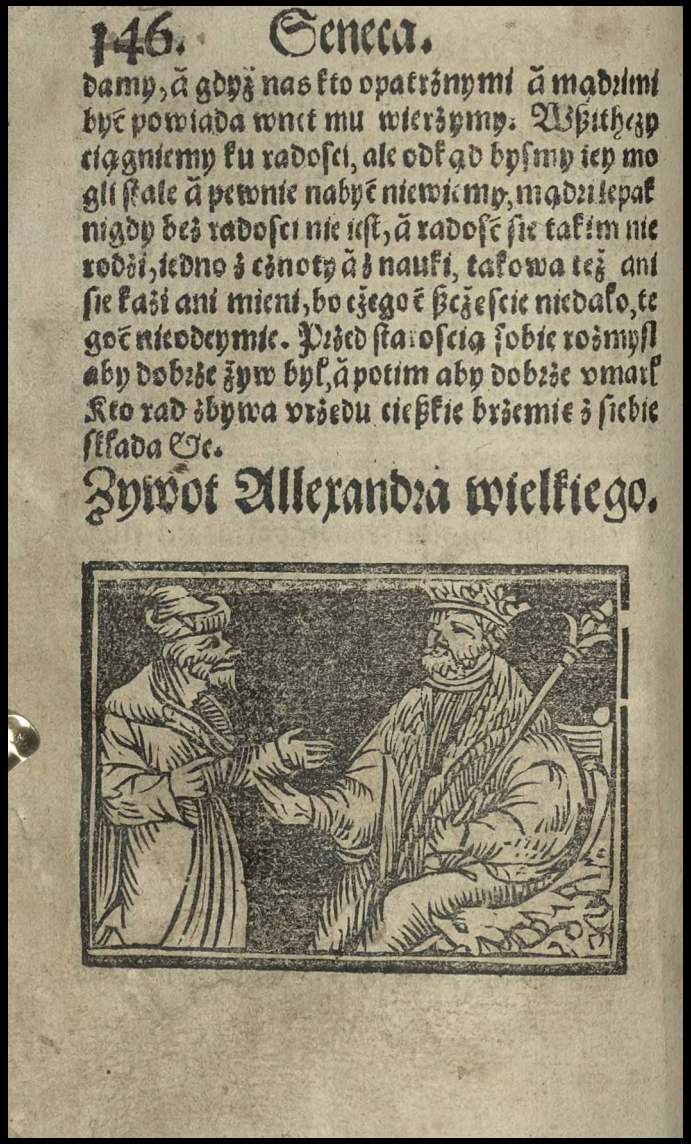
Strona tytułowa pierwszego wydania *Żywothów Philozophów* z 1535 r. ze zbiorów Fundacji Zakładu Narodowego im. Ossolińskich (XVI.O.1093).
(Bielski 1535)

Dzieła

Strona tytułowa pierwszego wydania *Żywothów Philozophów* z 1535 r. ze zbiorów PAN Biblioteki Kórnickiej (sygn.Cim.O.25). Pierwszych kilkadziesiąt stron nie zachowało się, dlatego zostały uzupełnione zapisem rękopiśmiennym. Widzimy tutaj pierwotne nazwisko autora, czyli Wolski, której później zmienił na Bielski. (Bielski 1535)

Dzieła

146. Seneca.

damy, ā gdyż nas kto opatrżnymi ā mądrymi
być powiada wnet mu wierzymy. Wßithczy
ciągniemy ku radości, ale odkąd byśmy iey mo
gli ſtale ā pewnie nabyć niewiemy, mądrzi lepak
nigdy bez radości nie iest, ā radość ſie takim nie
rodźi, iedno z cznoty ā z nauki, takowa też ani
ſie każi ani mieni, bo czego ē ßczęście niedało, te
goć nieodeymie. Przed ſtarością ſobie rozmyſl
aby dobrze żyw był, ā potim aby dobrze vmarł
Kto rad zbywa vrzędu cießkie brzemie z ſiebie
ſkłada &c.

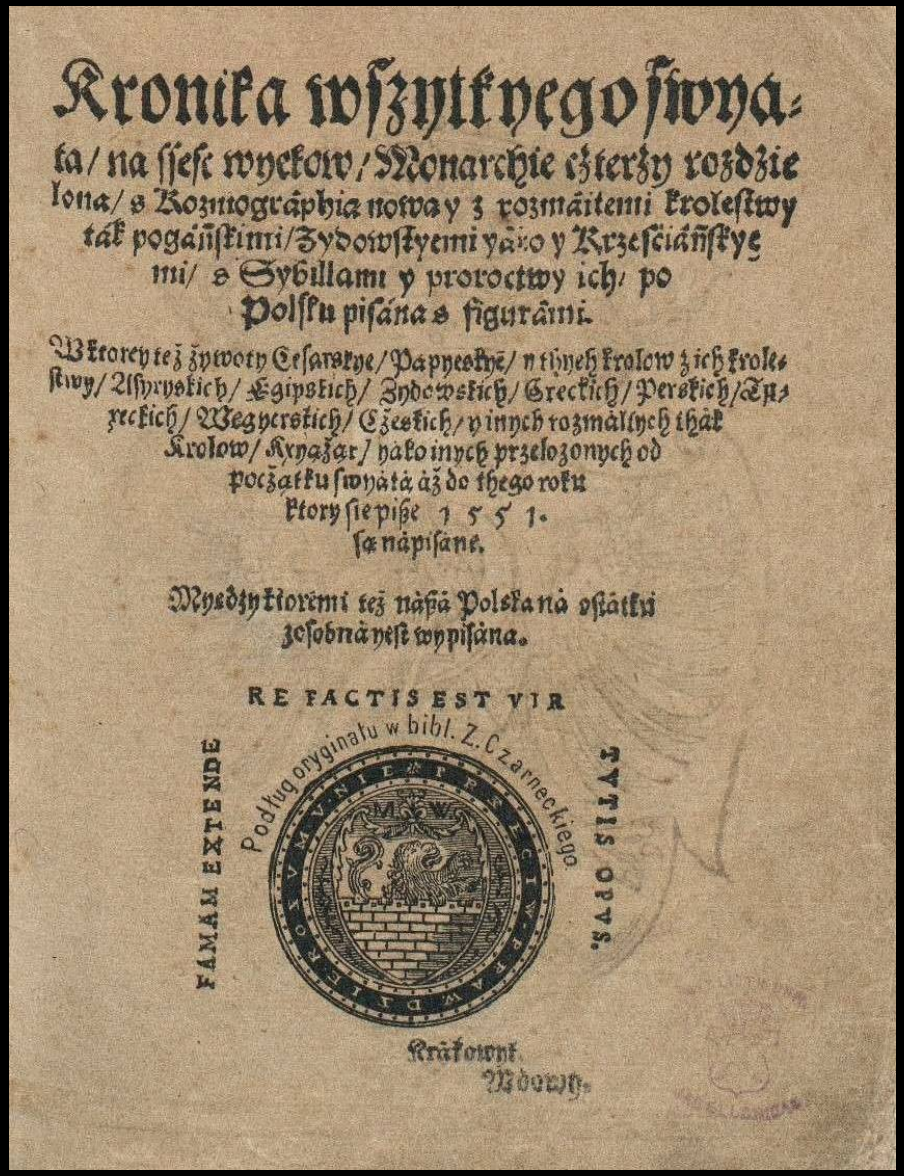
Żywot Alexandra wielkiego.

Strona z ryciną ilustrującą żywot sławnego króla Macedonii, Aleksandra Wielkiego. (Bielski 1535)

Dzieła

W 1551 r. ukazała się drukiem *Kronika wszytkiego swyata na ssesc wyekow, monarchie czterzy rozdzielona, s Kozmografią nową y z rozmaitemi krolestwy tak poganskimi zydowskyemi yako y krzescianskyemi, s Sybillami y proroctwy ich, po polsku pisana s figurami [...] od poczatku aż do [...] 1551 [...] myędzy ktoremi też nasza Polska na ostatku zosobna yest wypisana.* Jest to opis dziejów świata od jego początku do roku 1550. Praca była później wznawiana w latach 1554 i 1564.

Dzieła

Kronika wſzytkyego ſwyata/ na ſſeſć wyekow/ Monarchie ezterzy rozdzielona/ s Kozmográphia nowa y z rozmáitemi krolestwy ták pogáńſkimi/ Zydowſkyemi yáko y Krześciáńſkyemi/ s Sybillami y proroctwy ich/ po Polſku pisána s figurámi.

W ktorey też żywoty Cesarskye/ Papyeskie/ n tſnych krolow z ich krolestwy/ Aſſyryskich/ Egipskich/ Zydowskich/ Greckich/ Perskich/ Turzeckich/ Węgyerskich/ Czeskich/ y inych rozmáitych thák Krolow/ Kyażąt/ yáko inych przelożonych od początku ſwyátá áż do thego roku ktory ſie piße 1551. ſą nápiſane.

Myędzy ktoremi też náſza Polska ná oſtátku zeſobną yeſt wypiſána.

RE FACTIS EST VIR FAMAM EXTENDE SATIS ORTA.

Podług oryginału w bibl. Z. Czarneckiego.

Krákowye. Wdowy.

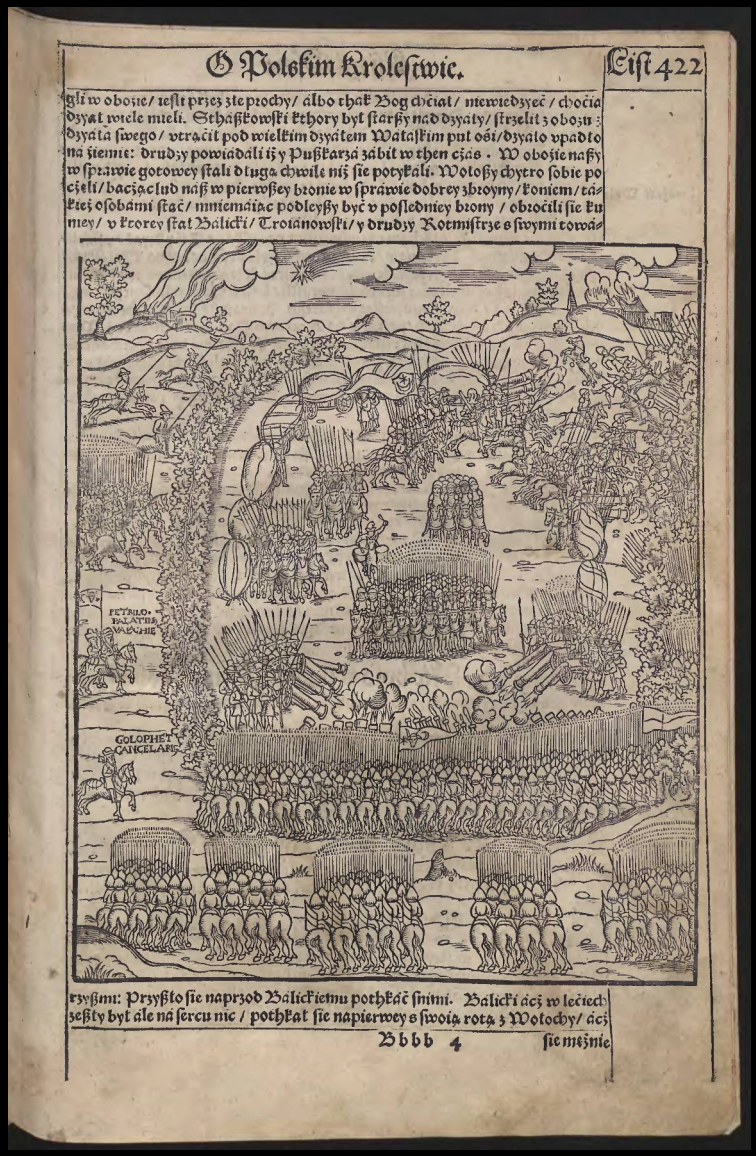
Strona tytułowa pierwszego wydania *Kronika wszytkiego swyata* z 1551 r. ze zbiorów Biblioteki Jagiellońskiej (BJ St. Dr. Cim. 4059). (Bielski 1551)

Dzieła

Mapa świata w *Kronice*, gdzie widzimy stan wiedzy geograficznej z połowy XVI w. Starodruk pochodzi ze zbiorów Biblioteki Jagiellońskiej (BJ St. Dr. Cim. 4059). (Bielski 1551)

Dzieła

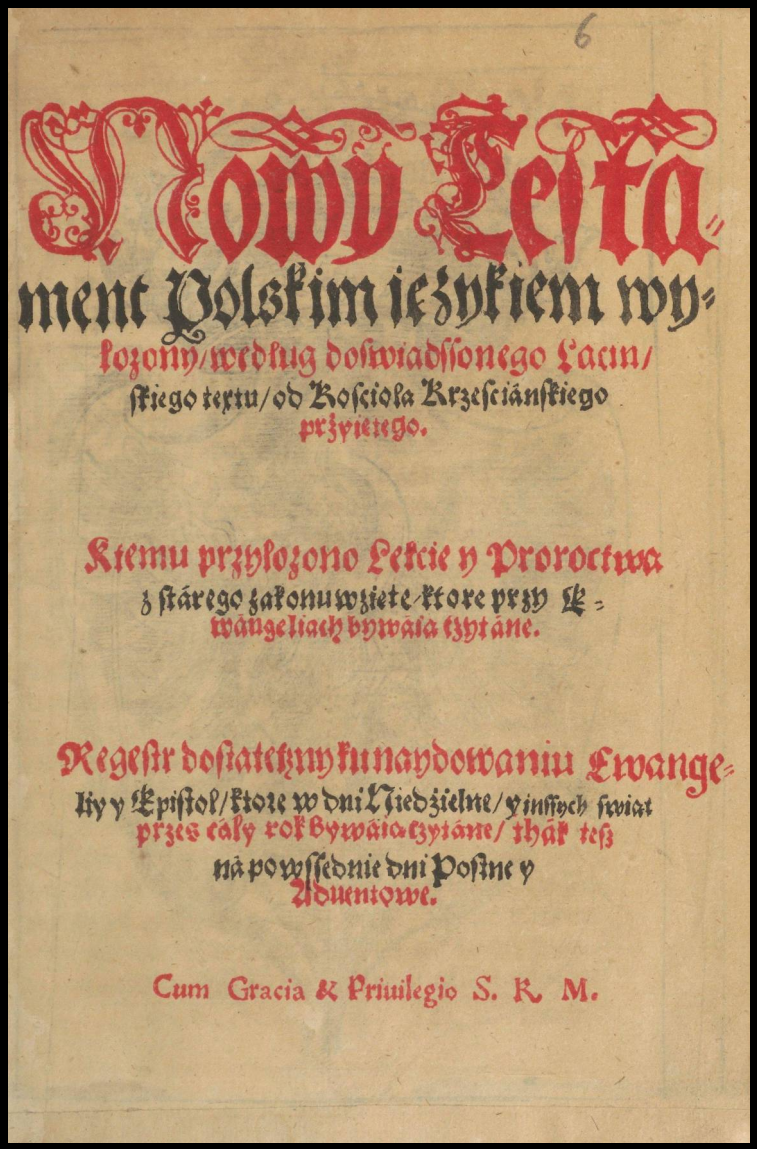

Bitwa pod Obertynem w 1531 r., w której uczestniczył Bielski. Ilustracja pochodzi z trzeciego wydania *Kroniki* z 1564 r., które jest w posiadaniu Fundacji Zakładu Narodowego im. Ossolińskich (XVI.F.4111) (Bielski 1564)

Dzieła

W 1556 r. ukazał się drukiem *Nowy Testament Polskim ięzykiem wyłożony według doświadssonego Lacinskiego textu od Kosioła Krześcianskiego przyiętego. Ktemu przyłozono Lekcie y Proroctwa z starego zakonu wzięte, ktore przy Ewangeliach bywaią czytane [...]*. Marcin Bielski miał mieć duży udział w powstaniu tego dzieła, choć nigdzie nie wymienione jego nazwisko.

Dzieła

Nowy Testa-
ment Polskim ięzykiem wy-
łożony/według doświadssonego Łacin/
skiego textu/od Kościoła Krześciańskiego
przyiętego.

Ktemu przyłożono Lekcie y Proroctwa
z stárego zakonu wziete/ktore przy Ł=
wángeliach bywáią czytáne.

Regestr dosiatecznyku naydowaniu Ewange=
liy y Epistol/ktore w dni Niedźielne/y inssych swiąt
przez cały rok bywáią czytáne/ták też
ná powssednie dni Posine y
Adwentowe.

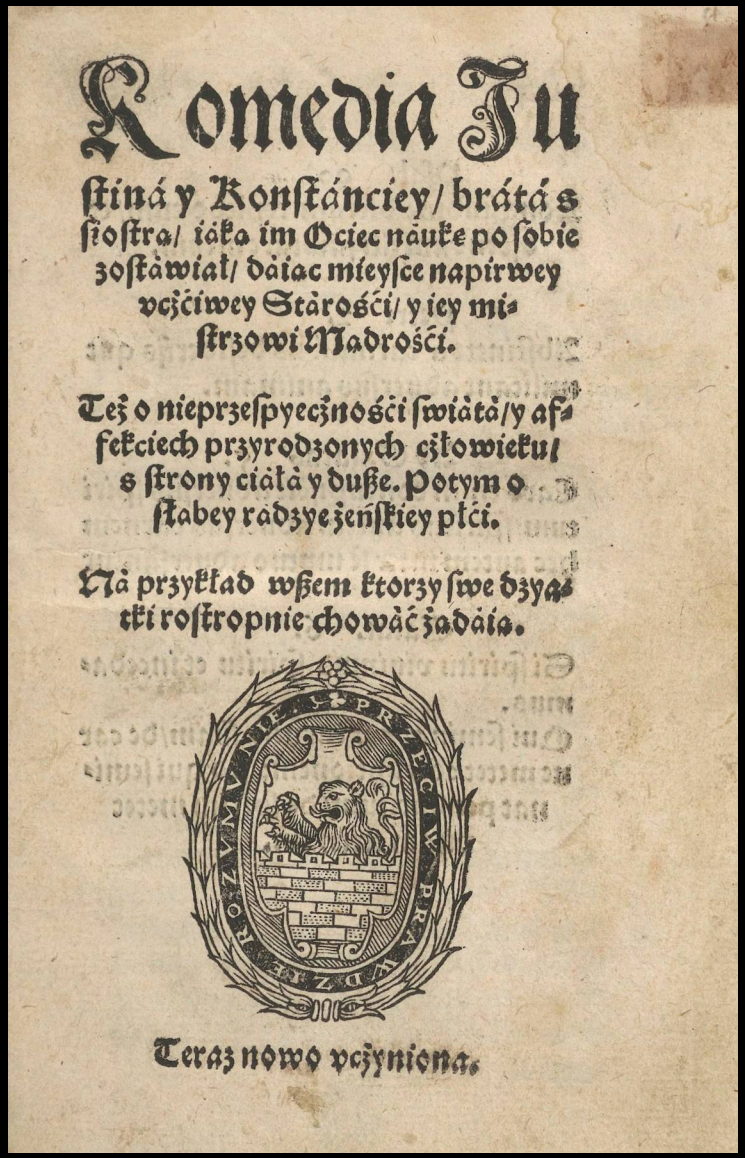
Cum Gracia & Priuilegio S. R. M.

Strona tytułowa Nowego Testamentu z 1556 r. ze zbiorów Biblioteki Narodowej. (SD XVI.Qu.217). (Nowy Testament Polskim ięzykiem wyłożony według doświadssonego Lacinskiego textu od Kosioła Krześcianskiego przyiętego. Ktemu przyłozono Lekcie y Proroctwa z starego zakonu wzięte, ktore przy Ewangeliach bywaią czytane [...] 1556)

Dzieła

Kolejnym chronologicznie dziełem Marcina Bielskiego była wydana w 1557 r. *Komedia Justina y Konstanciey, brata s [!] siostrą, iaką im ociec naukę po sobie zostawiał [...] teraz nowo vczyniona*. Utwór uznaje się za jeden z najważniejszych polskich moralitetów z XVI w.

Dzieła

Komedia Ju
ſtiná y Konſtánciey/ brátá s
ſioſtrą/ iáko im Ociec náuke po ſobie
zoſtáwiał/ dáiąc mieyſce napirwey
vczćiwey Stárośći/ y iey mi-
ſtrzowi Mądrośći.

Też o nieprzeſpyeczności ſwiátá/ y af-
fekciech przyrodzonych człowieku/
s ſtrony ciáłá y duße. Potym o
ſłabey rádzye żeńſkiey płći.

Ná przykład wßem ktorzy ſwe dzyá-
tki roſtropnie chowáć żądáią.

Teraz nowo vczyniona.

Strona tytułowa pierwszego wydania *Komedia Justina y Konstanciey* z 1557 r. ze zbiorów Biblioteki Narodowej (SD XVI.O.6215). (Bielski 1557)

Dzieła

Marcin Bielski napisał trzy satyry na ówczesną sytuację polityczną i obyczajowość, które wydał drukiem dopiero jego syn w latach 1586––1587, czyli już po śmierci autora.

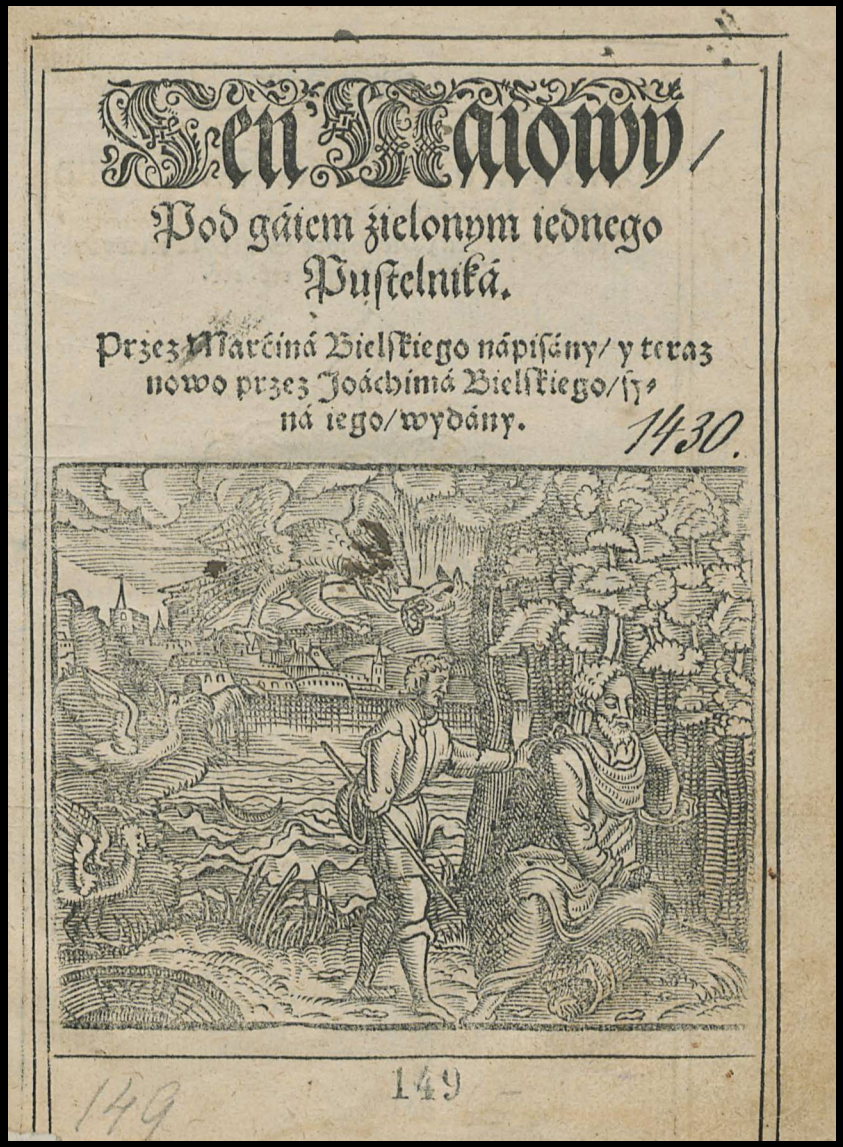
1586. *Sen Maiowy Pod gáiem źielonym iednego Pustelniká.* […],

1586. *Syem Niewiesci Marcina Bielskiego Teraz nowo przez Joachima Bielskiego [...] wydany,*

1587. *Rozmowa nowych Prorokow, dwu Baranow o iedney głowie, starych obywatelow Krakowskich, o przemienność ninieyszego wieku naprzeciw staremu, w porządkach, obyczaiach, y w sprawach ludzkich […].*

Wszystkie trzy utwory zostały ponownie wydane razem w 1899 r.

Dzieła

Sen Maiowy/
Pod gáiem zielonym iednego
Pustelniká.
Przez Marcina Bielskiego nápiſány/ y teraz
nowo przez Joáchimá Bielskiego/ſy-
ná iego/wydány. 1430.
149
149

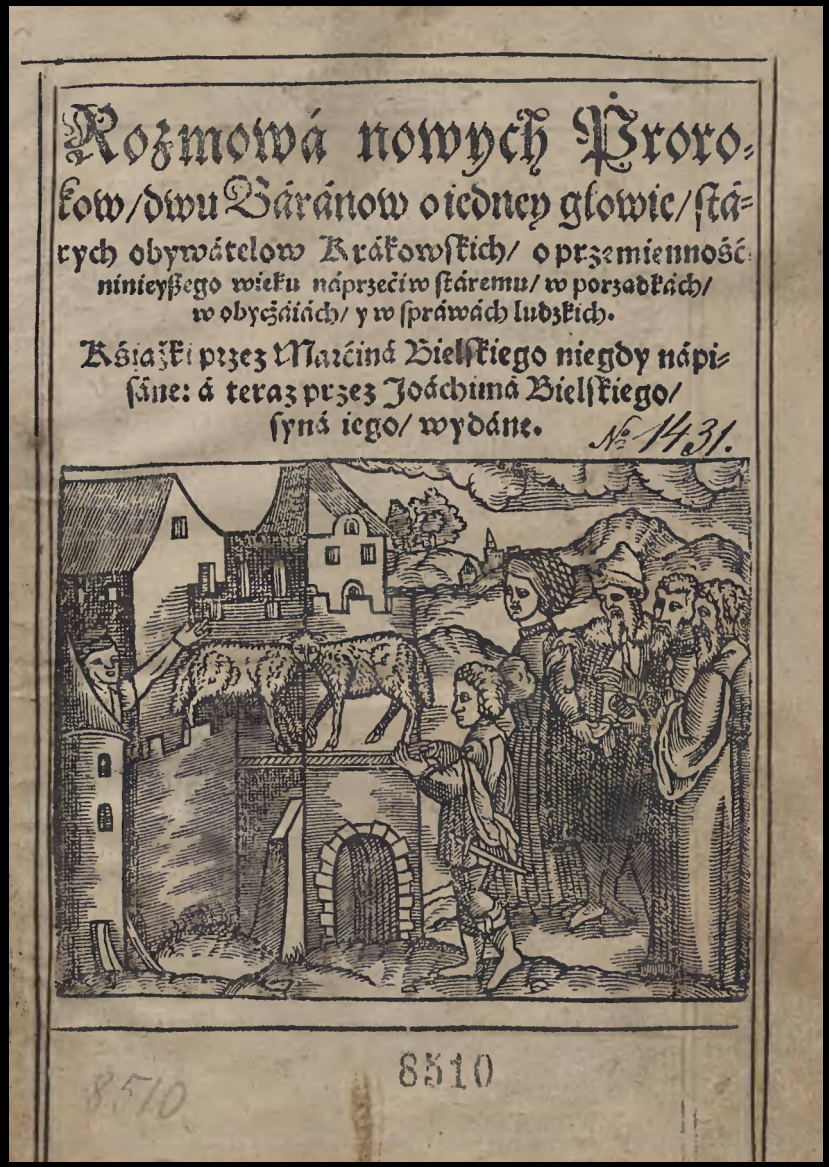
Strona tytułowa pierwszego wydania *Snu Maiowego* z 1586 r. ze zbiorów Fundacji Zakładu Narodowego im. Ossolińskich (XVI.Qu.3088). (Bielski 1586a)

Dzieła

Syem Niewieści
Marćina Bielskiego.
Teraz nowo przez Joáchimá Biel-
skiego/ synà iego/ wydány. 1429.
M. D. LXXXVI.
11042

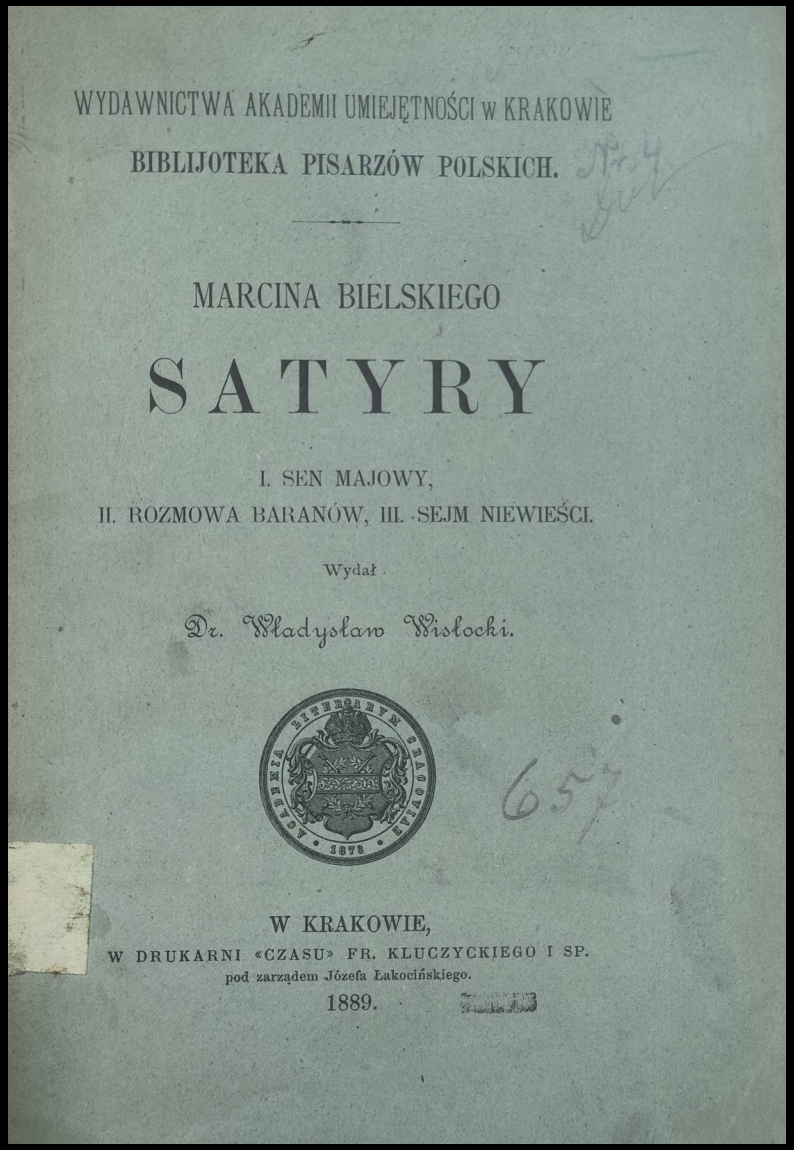
Strona tytułowa pierwszego wydania *Syemu Niewieściego* z 1587 r. ze zbiorów Fundacji Zakładu Narodowego im. Ossolińskich (XVI.Qu.2028). (Bielski 1586b)

Dzieła

Rozmowá nowych Proro-
kow/dwu Báránow o iedney głowie/ stá-
rych obywátelow Krákowskich/ o przemiennośc
niniejszego wieku náprzeciw stáremu/ w porzadkách/
w obyczáiách/ y w spráwách ludzkich.
Kśiążki przez Marćiná Bielskiego niegdy nápi-
sáne: á teraz przez Joáchimá Bielskiego/
synà iego/ wydáne. № 1431.
8510
8510

Strona tytułowa pierwszego wydania *Rozmowy nowych Prorokow* z 1587 r. ze zbiorów Fundacji Zakładu Narodowego im. Ossolińskich (XVI.Qu.3089). (Bielski 1587)

Dzieła

WYDAWNICTWA AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI w KRAKOWIE

BIBLIJOTEKA PISARZÓW POLSKICH.

MARCINA BIELSKIEGO

SATYRY

I. SEN MAJOWY,
II. ROZMOWA BARANÓW, III. SEJM NIEWIEŚCI.

Wydał

Dr. Władysław Wisłocki.

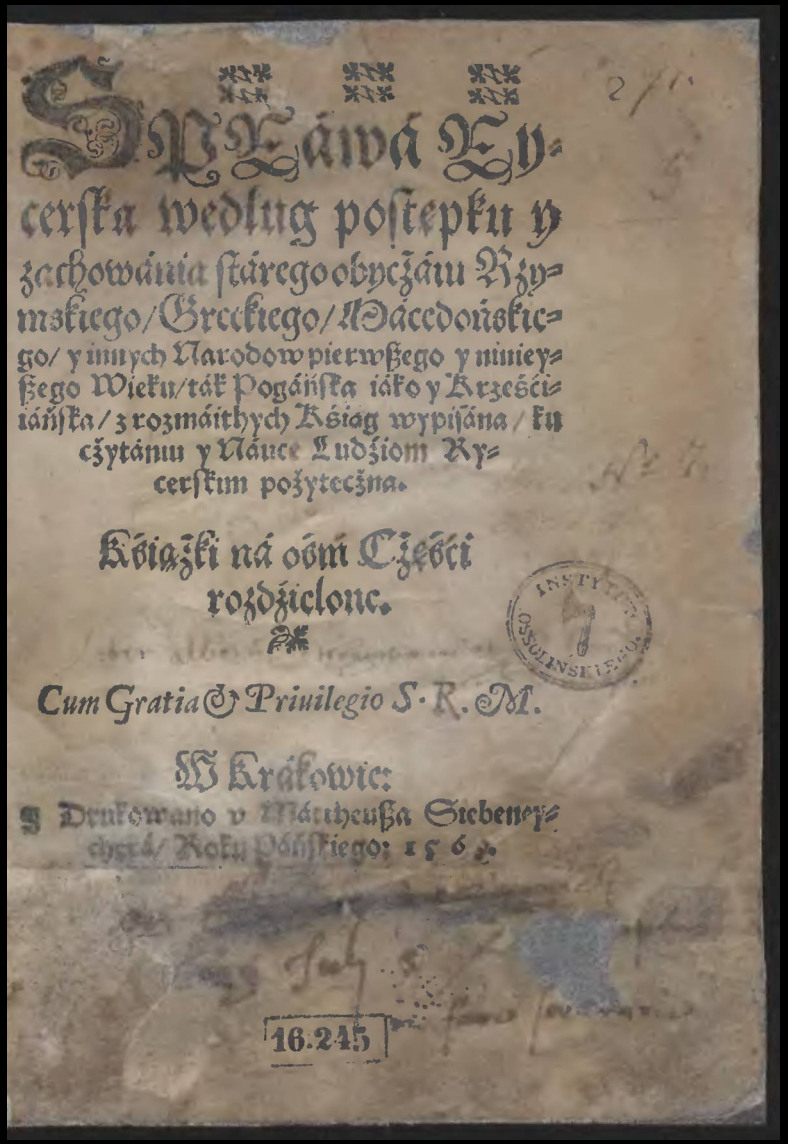
W KRAKOWIE,
W DRUKARNI «CZASU» FR. KLUCZYCKIEGO I SP.
pod zarządem Józefa Łakocińskiego.
1889.

Strona tytułowa zbioru *Satyr* z 1899 r. ze zbiorów Towarzystwa Naukowego w Toruniu w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu (TN 03.05k). (Bielski 1899)

Dzieła

W 1569 r. ukazała się drukiem praca z zakresu wojskowości pod tytułem *Sprawa Rycerska według postępku y zachowania starego obyczaju Rzymskiego, Greckiego, Macedońskiego y innych Narodow pierwszegi y ninieyszego Wieku tak Pogańska iako y Krześciiańska z rozmaitych Ksiąg wypisana ku czytaniu y Nauce Ludziom Rycerskim pożyteczna*. Bielski opisał w niej sztukę wojenną od czasów starożytnych po jemu współczesną.

Dzieła

SPRÁWá Rycerska według postępku y zachowánia stárego obyczáiu Rzymskiego/ Greckiego/ Macedońskiego/ y innych Narodow pierwszego y niniejszego Wieku/ták Pogáńska iáko y Krześciáńska/ z rozmáitych Ksiąg wypisána/ ku czytánu y náuce Ludziom Rycerskim pożyteczna.

Kśiążki ná ośm Części rozdźielone.

Cum Gratia & Priuilegio S. R. M.

W Krákowie:

Drukowano v Máttheusza Siebeneychstá/ Roku Páńskiego: 1569.

16.245

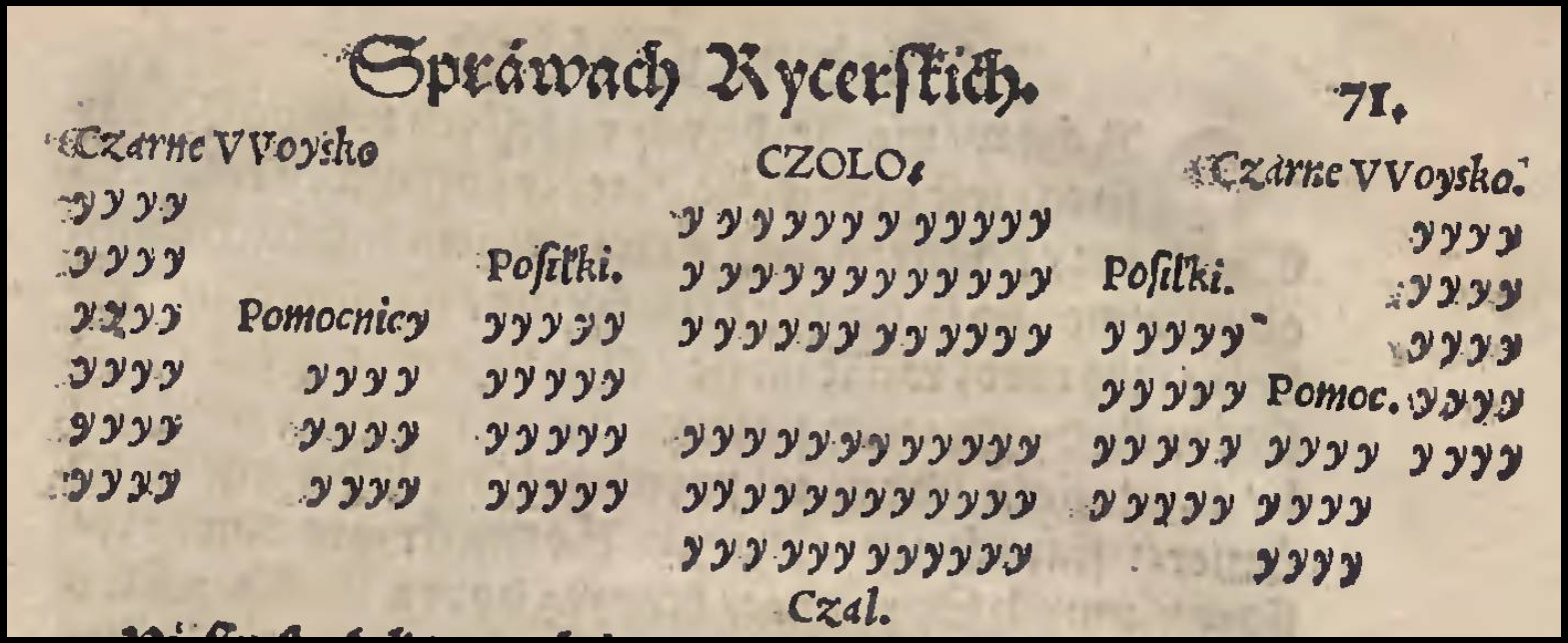
Strona tytułowa pierwszego wydania *Sprawy Rycerskiej* z 1569 r. Starodruk pochodzi ze zbiorów Fundacji Zakładu Narodowego im. Ossolińskich (XVI.Qu.2547). (Bielski 1899)

Dzieła

Ilustracja ukazująca turecki obóz w *Sprawie Rycerskiej* z 1569 r. Starodruk pochodzi ze zbiorów Fundacji Zakładu Narodowego im. Ossolińskich (XVI.Qu.2547). (Bielski 1899)

Dzieła

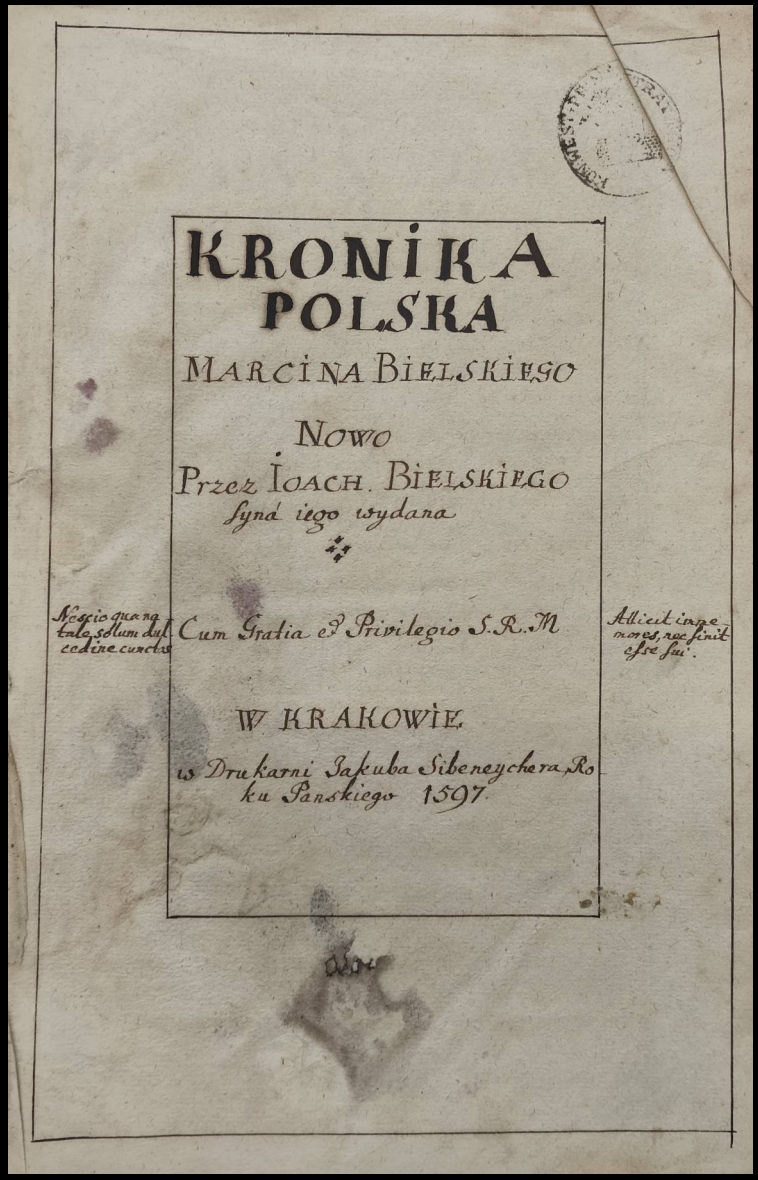

Ilustracja ukazująca szyk bitewny wojska polskiego w *Sprawie Rycerskiej* z 1569 r. Starodruk pochodzi ze zbiorów Fundacji Zakładu Narodowego im. Ossolińskich (XVI.Qu.2547).
(Bielski 1899)

Dzieła

W 1597 r. ukazała się drukiem *Kronika Polska Marcina Bielskiego nowo przez Joach. Bielskiego syna iego wydana*. Jak wskazują data i tytuł, dzieło wydał po śmierci autora jego syn. Praca jest zmienioną i uzupełnioną o wydarzenia do 1586 r. wersją *Kroniki wszytkiego swyata*. Joachim Bielski usunął z książki krytykę Kościoła katolickiego.

Dzieła

KRONIKA
POLSKA
MARCINA BIELSKIEGO
NOWO
Przez IOACH. BIELSKIEGO
Syná iego wydana
Cum Gratia et Privilegio S.R.M
W KRAKOWIE.
w Drukarni Jakuba Sibeneychera Ro
ku Panskiego 1597.

Strona tytułowa *Kroniki Polskiej* z 1597 r. Oryginał się nie zachował, dlatego otworzono ją w formie rękopiśmiennej. Starodruk pochodzi ze zbiorów Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu (MAG 5105).
(Bielski 1597)

Dzieła

Księgi Pierwsze. 29.

CRAKVS ábo KROK,
Monárchá Polſki.

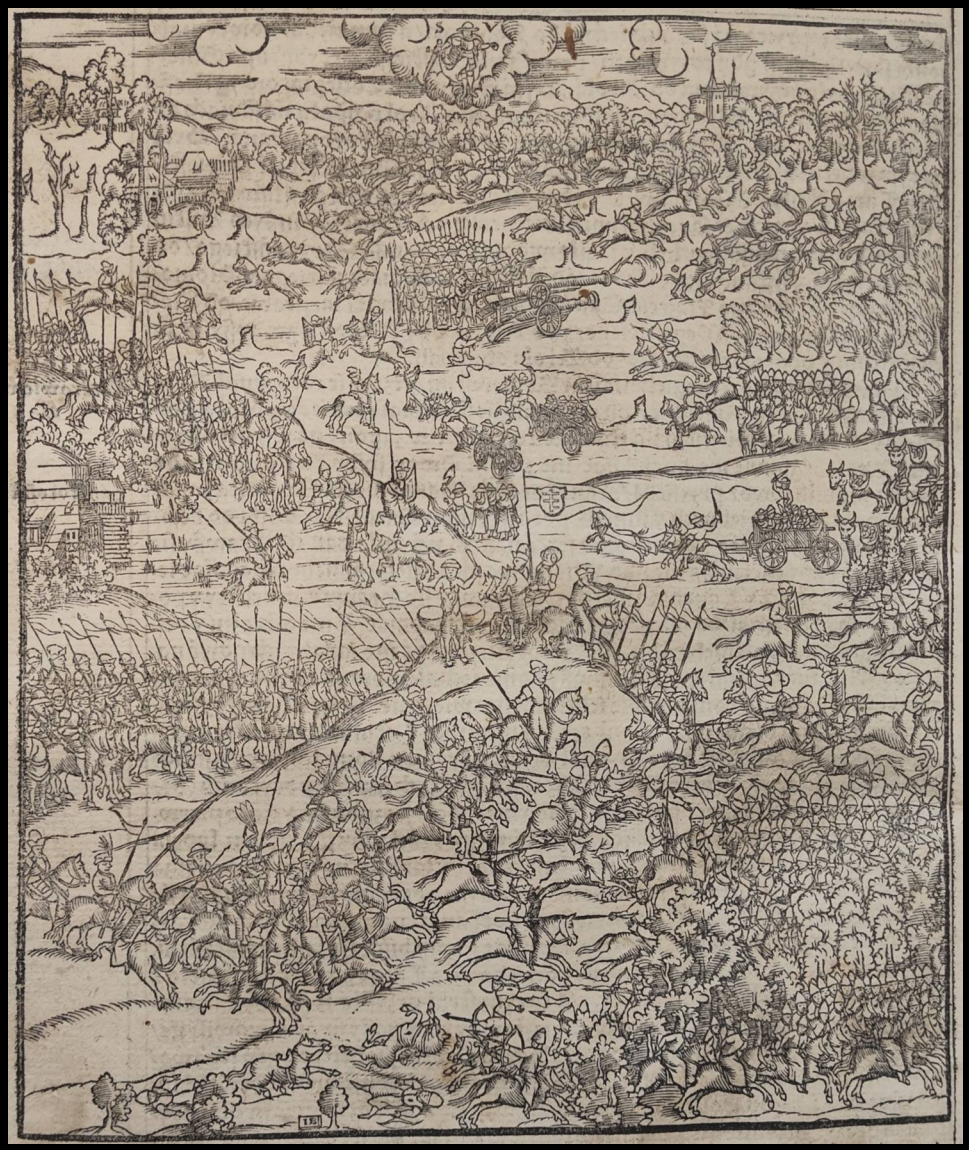
Dy ſie tedy ſprzykrzyli Woiewodowie oni po-
ſpolitemu człowiekowi/ złożyli Seym w Gnieźnie/ná kto-
rym radźili/ kogoby ſobie zá Páná ábo Monárche wybráć
mieli godnego ku ſprawie R. P. Był ná ten czás człowiek
ieden zacny y roſtropny miedzy nimi/ ktory też był iednym
z Woiewod/á był z narodu Polſkiego/imieniem KROK/

KROK.

C 3 miał swo-

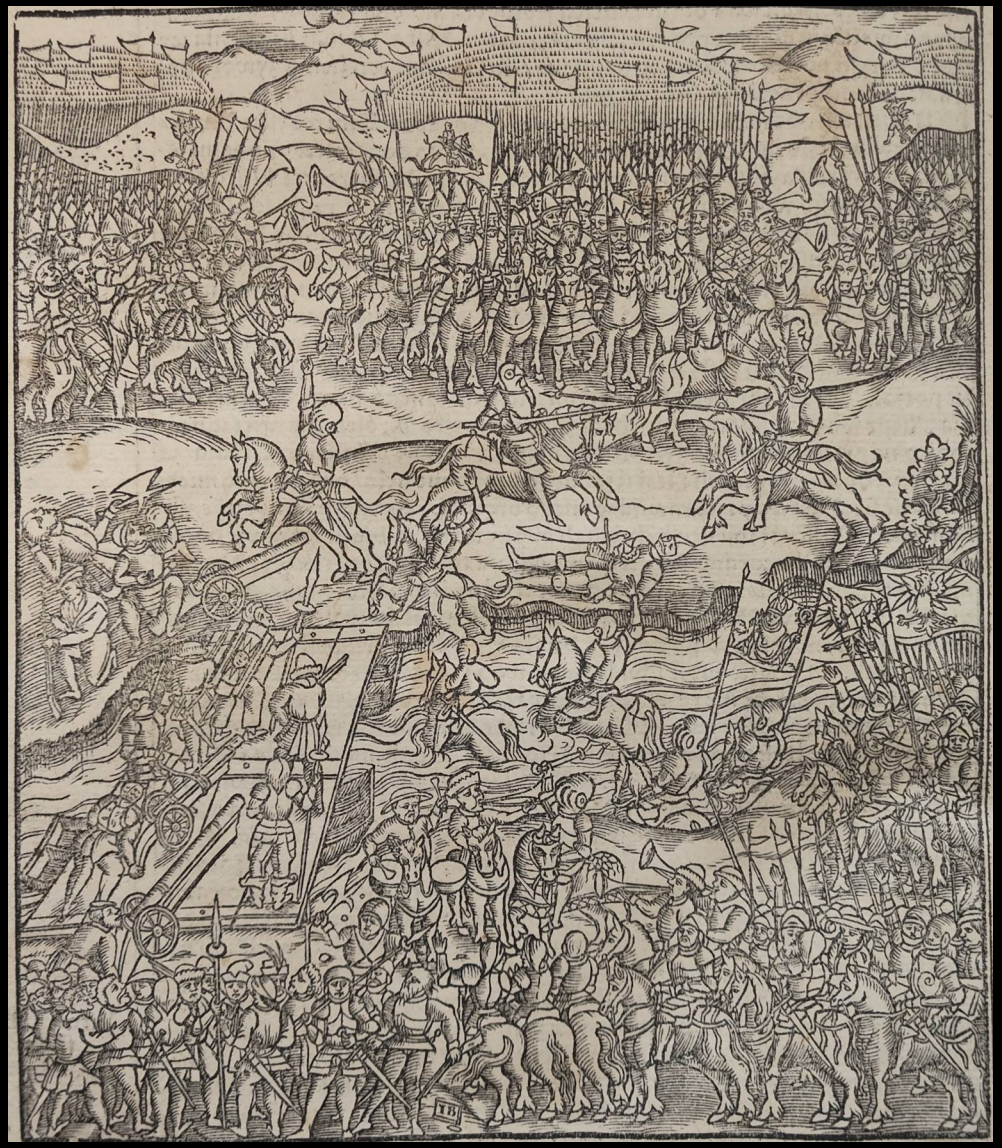
Strona *Kroniki Polskiej*, ukazująca legendarną postać Kraka. Starodruk pochodzi ze zbiorów Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu (MAG 5105). (Bielski 1597)

Dzieła

Strona *Kroniki Polskiej*, ukazująca zwycięską dla Polaków i Litwinów bitwę z Tatarami pod Łopusznem / Wiśniowcem w 1512 r. Starodruk pochodzi ze zbiorów Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu (MAG 5105). (Bielski 1597)

Dzieła

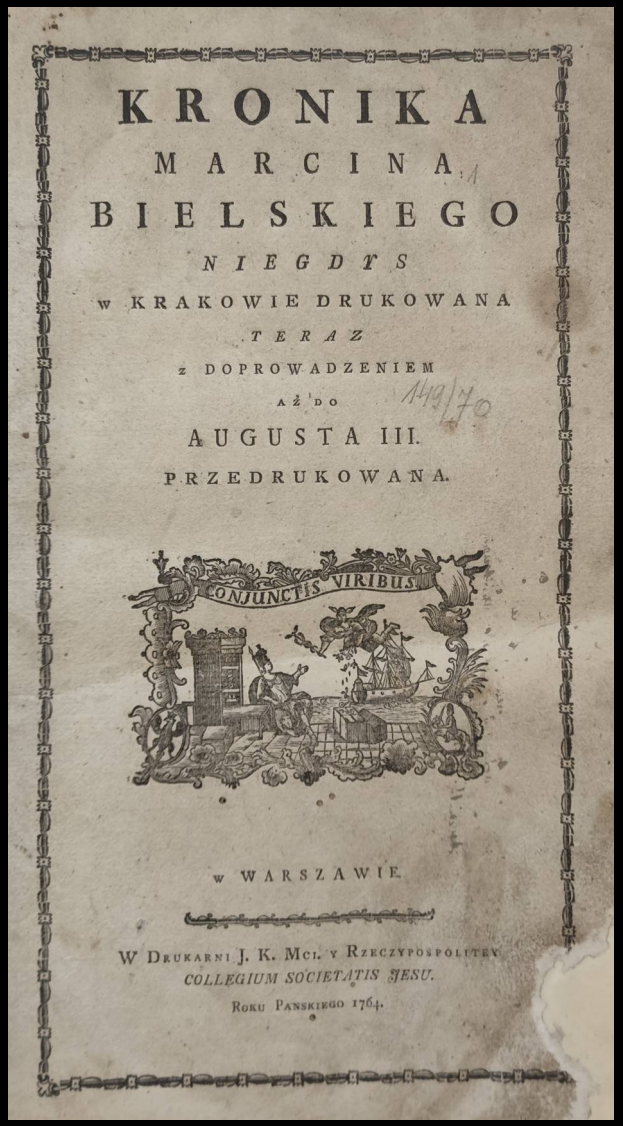

Strona *Kroniki Polskiej*, ukazująca zwycięską dla Polaków i Litwinów bitwę z Rosjanami pod Orszą w 1514 r. Starodruk pochodzi ze zbiorów Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu (MAG 5105). (Bielski 1597)

Dzieła

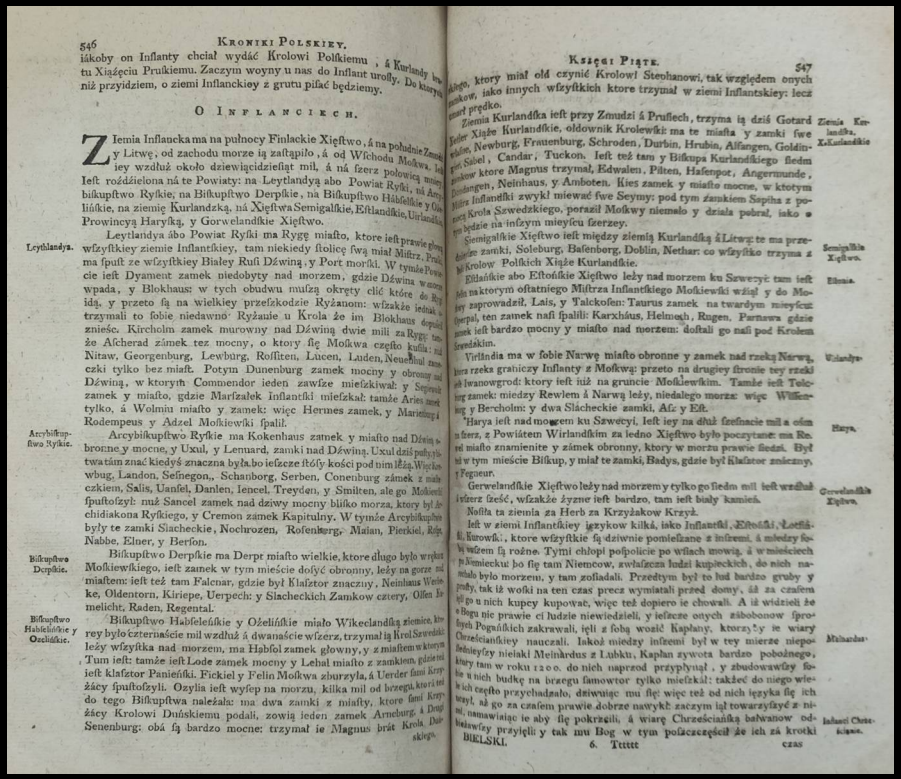
W 1764 r. ukazał się przedruk *Kroniki Polskiej* z 1597 r. Praca została uzupełniona o wydarzenia aż do 1733 r. Wstęp do książki napisał w imieniu jezuitów prowincji mazowieckiej, współbrat Franciszek Bohomolec.

Dzieła

KRONIKA
MARCINA
BIELSKIEGO
NIEGDYŚ
W KRAKOWIE DRUKOWANA
TERAZ
Z DOPROWADZENIEM
AŻ DO
AUGUSTA III.
PRZEDRUKOWANA.
CONJUNCTIS VIRIBUS
W WARSZAWIE.
W Drukarni J. K. Mci. y Rzeczypospolitey
COLLEGIUM SOCIETATIS JESU.
Roku Pańskiego 1764.

Strona tytułowa przedruku *Kroniki polskiej* w 1764 r.
Starodruk pochodzi ze zbiorów Towarzystwa Naukowego w Toruniu w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu (TN 503).
(Bielski 1764)

Dzieła

546 KRONIKI POLSKIEY.

iákoby on Inflanty chciał wydáć Krolowi Polſkiemu , á Kurlandy bra-
tu Xiążęciu Pruſkiemu. Zaczym woyny u nas do Inflant urosły. Do ktorych
niż przyidziem, o ziemi Inflanckiey z grutu piſać będziemy.

O INFLANCIECH.

ZIemia Inflaucka ma na pułnocy Finlackie Xięſtwo , á na południe Zmudz
y Litwę, od zachodu morze ią zaſtąpiło , á od Wſchodu Moſkwa. Ie-
iey wzdłuż około dziewiąciodziesiąt mil, á ná ſzerz połowicą mniey.
Ieſt rozdźielona ná te Powiaty: na Leytlandyą abo Powiat Ryſki, ná Arcy-
biſkupſtwo Ryſkie, na Biſkupſtwo Derpſkie, na Biſkupſtwo Hábfelſkie y Oſ-
liſkie, na ziemię Kurlandzką, ná Xięſtwa Semigalſkie, Eſtlandſkie, Urlandſkie.
Prowincyą Haryſką, y Gorwelandſkie Xięſtwo.

Leytlandya. Leytlandya ábo Powiat Ryſki ma Rygę miaſto, ktore ieſt prawie głową
wſzyſtkiey ziemie Inflantſkiey, tam niekiedy ſtolicę ſwą miał Miſtrz. Ieſt
ma ſpuſt ze wſzyſtkiey Białey Ruſi Dźwiną, y Port morſki. W tymże Powia-
cie ieſt Dyament zamek niedobyty nad morzem, gdzie Dźwina w morze
wpada, y Blokhaus: w tych obudwu muſzą okręty ciić które do Ry-
idą, y przeto ią na wielkiey przeſzkodzie Ryżanom: wſzakże iednak
trzymali to ſobie niedawno Ryżanie u Krola że im Blokhaus dopuſci
znieſc. Kircholm zamek murowny nad Dźwiną dwie mili za Rygą: tam-
że Aſcherad zámek tez mocny, o ktory ſię Moſkwa często kuſiła: nad
Nitaw, Georgenburg, Lewburg, Roſiten, Lixcen, Lauden, Neuenhuſ zam-
czki tylko bez miaſt. Potyn Dunenburg zamek mocny y obronny nad
Dźwiną, w ktorym Commendor ieden zawſze mieſzkiwał: y Seyerwic
zamek y miaſto, gdzie Marſzałek Inflantſki mieſzkał: tamże Aries zamek
tylko, á Wolmin miaſto y zamek: więc Hermes zamek, y Marienburg á
Rodempeus y Adzel Moſkwicy ſpalił.

Arcybiſkupſtwo Ryſkie. Arcybiſkupſtwo Ryſkie ma Kokenhaus zamek y miaſto nad Dźwiną o-
bronne y mocne, y Uxul, y Lemard, zamki nad Dźwiną. Uxul dziś puſty by-
twa tám znać kiedyś znaczna była,bo ieſzcze ſtoſy kości pod nim leżą. Wyrz-
wbug, Landon, Seſnegon,. Schanborg, Serben, Conenburg zámek z miaſ-
czkiem, Salis, Uanfel, Danlen, Iencel, Treyden, y Smilten, ale go Moſkwicy
ſpuſtoſzyli: nuż Sancel zamek nad dziwy mocny bliſko morza, ktory był ſe-
chidiakona Ryſkiego, y Cremon zámek Kapitulny. W tymże Arcybiſkupſtwie
były te zamki Siacheckie, Nochrozen, Rofenberg, Malan, Pierkiel, Roſe,
Nabbe, Elner, y Berſon.

Biſkupſtwo Derpſkie. Biſkupſtwo Derpſkie ma Derpt miaſto wielkie, ktore długo było w rękach
Moſkiewſkiego, ieſt zamek w tym mieście dośyć obronny, leży na gorze nad
miaſtem: ieſt też tam Falcnar, gdzie był Klaſztor znaczny, Neinhaus Weiſ-
ke, Oldentorn, Kiriepe, Uerpech: y Siachecklich Zamkow cztery, Oſten Ie-
melicht, Raden, Regental.

Biſkupſtwo Habfelefiſkie y Oeſelińſkie. Biſkupſtwo Habfelefiſkie y Oźelińſkie miało Wikeelandſką ziemice, ktore
rey było czternaście mil wzdłuż á dwanaście wſzerz, trzymał ią Krol Szwedzki:
leży wſzyſtka nad morzem, ma Habſol zamek głowny, y z miaſtem w ktorym
Tum ieſt: tamże ieſt Lode zamek mocny y Lehal miaſto z zamkiem, gdzie też
ieſt klaſztor Panieńſki. Fickiel y Felin Moſkwa zburzyła, á Uerder ſami Krzy-
żácy ſpuſtoſzyli. Ozylia ieſt wyſep na morzu, kilka mil od brzegu, ktory też
do tego Biſkupſtwa należała: ma dwa zamki z miaſty, ktore ſami Krzy-
żácy Krolowi Duńſkiemu podali, zowią ieden zamek Arneburg. á Dorp
Senenburg: obá ſą bardzo mocne: trzymał ie Magnus brát Krola Duń-
ſkiego.

KSIĘGI PIĄTE. 547

ákiego, ktory miał old czynić Krolowi Stephanowi, tak względem onych
zamkow, iako innych wſzyſtkich ktore trzymał w ziemi Inflantskiey: lecz
zmarł prędko.

Ziemia Kurlandſka. Ziemia Kurlandſka ieſt przy Zmudzi á Pruſiech, trzyma ią dziś Gotard
Keller Xiąże Kurlandſkie, oldownik Krolewſki: ma te miaſta y zamki ſwe
Wolme, Newburg, Fruenburg, Schroden, Durbin, Hrubin, Alfangen, Goldin-
gen, Sabel, Candar, Tuckon. Ieſt też tam y Biſkupa Kurlandſkiego ſiedm
zamkow ktore Magnus trzymał, Edwalen, Pilten, Hafenpot, Angermunde,
Dondangen, Neinhaus, y Amboten. Kies zamek y miaſto mocne, w ktorym
Xiążę Inflantſki zwykł miewać ſwe Seymy: pod tym zamkiem Sapiha z po-
wiatu Krola Szwedzkiego, poraził Moſkwy niemało y działa pobrał, iako o
tym będzie na inſzym mieyſcu ſzerzey.

Semigalſkie Xięſtwo. Semigalſkie Xięſtwo ieſt między ziemią Kurlandſką á Litwą: te ma prze-
dnieyſze zamki, Soleburg, Baſenborg, Doblin, Nethar: co wſzyſtko trzyma z
wolnością Krolow Polſkich Xiąże Kurlandſkie.

Eſtlandſkie Xięſtwo. Eſtlandſkie abo Eſtoſkie Xięſtwo leży nad morzem ku Szwecyi: tam ieſt
Rewel miaſto ktorym oſtatniego Miſtrza Inflantſkiego Moſkiewſki wziął y do Mo-
ſkwy zaprowadził, Lais, y Talckofen: Taurus zamek na twardym mieyſcu:
Oxerpal, ten zamek naſi ſpalili: Karxhius, Helmeth, Rugen. Parnawa gdzie
zamek ieſt bardzo mocny y miaſto nad morzem: doſtali go naſi pod Krolem
Szwedzkim.

Wirlandya. Wirlándia ma w ſobie Narwę miaſto obronne y zamek nad rzeką Narwą,
ktora rzeka granicży Inflanty z Moſkwą: przeto na drugiey ſtronie tey rzeki
iest Iwanowgrod: ktory ieſt iuż na gruncie Moſkiewſkim. Tamże ieſt Tolc-
burg zamek: miedzy Rewlem á Narwą leży, niedalego morza: więc Wiſſen-
burg y Bercholm: y dwa Sláchecкie zamki, Aſc y Eſt.

Harya. Haryá ieſt nad morzem ku Szwecyi, Ieſt iey na dłuż ſześnaście mil a oſm
na ſzerz, z Powiátem Wirlandſkim za ledno Xięſtwo było poczytane: ma Re-
wel miaſto znamienite y zámek obronny, ktory w morzu prawie ſiedzi. Był
też w tym mieście Biſkup, y miał te zamki, Badys, gdzie był Klaſztor znáczny,
y Fegneur.

Gerwelandſkie Xięſtwo. Gerwelandſkie Xięſtwo leży nad morzem y tylko go ſiedm mil ieſt wzdłuż
á ſzerz ześć, wſzakże żyzne ieſt bardzo, tam ieſt biały kámień.

Nafta. Nafta ta ziemia za Herb za Krzyżakow Krzyż.

Języki. Ieſt w ziemi Inflantſkiey języków kilká, iako Inflantſki, Eſtoſki, Laeſká-
ki, Kirowſki, ktore wſzyſtkie ſą dziwnie poniełáczane z inſremi, á między ſo-
bą wſzem ſą rożne. Tymi chłopi pospolicie po wſnach mowią, á w mieściech
po Niemiecku: bo ſię tam Niemcow, zwłaſzcza ludzi kupieckich, do nich na-
ſtáło było morzem, y tam oſiadali. Przedtym był to lud bardzo gruby y
prosty, tak iż woſki na ten czas precz wymiatali przed domy, áż za czaſem
ſię go u nich kupcy kupować, więc też dopiero ie chowali. A iż widzieli że
o Bogu nic prawie ci ludzie niewiedzieli, y ieſzcze onych zábobonow ſpro-
ſnych Pogáńſkich zakrawali, ięli z ſobą woźić Kapłany, ktorzyby ie wiary
Chrześciáńſkiey nauczali. Iakoż miedzy inſremi był w tey mierze niepo-
dobnyſzy niejaki Meinhardus z Lubku, Kaplan zywota bardzo pobożnego,
ktory tam w roku 1200. do nich naprzod przyplynął , y zbudowawſzy ſo-
bie u nich budkę na brzegu ſamowtor tylko mieſzkał: takżeć do niego wie-
le ich często przychadzało, dziwuiąc mu ſię: więc też od nich języka ſię ich
nauczył, áż go za czaſem prawie dobrze nauczył: zaczym iął towarzyſtwć z ni-
mi, namawiaiąc ie aby ſię pokrzcili, á wiarę Chrześciáńſką bárwanow od-
biedawſzy przyięli y tak mu Bog w tym poſzczęścił że ich zá krotki

Mithardus.

Iahanci Chrześ-
ciánie.

Strony dotyczące Inflant, czyli historycznej krainy, która obejmuje terytoria dzisiejszej Estonii i Łotwy, w *Kronice polskiej* w 1764 r. Starodruk pochodzi ze zbiorów Towarzystwa Naukowego w Toruniu w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu (TN 503).
(Bielski 1764)

Bibliografia

1) Bielski, Marcin. 1535. *[Żywothy Philozophów, to iest: mędrczow nauk przyrodzonych. I też inszych mężow cnotami ozdobionych ku obyczaynemu nauczaniu człowieka kazdego krotko wybrane.]*. Kraków: u Floriana.
2) ———. 1551. *Kronika wszytkiego swyata na ssesc wyekow, monarchie czterzy rozdzielona, s Kozmografią nową y z rozmaitemi krolestwy tak poganskimi zydowskyemi yako y krzescianskyemi, s Sybillami y proroctwy ich, po polsku pisana s figurami [...] od poczatku aż do [...] 1551 [...] myędzy ktoremi też nasza Polska na ostatku zosobna yest wypisana*. Kraków: u Unglerowej wdowy.
3) ———. 1557. *Komedia Justina y Konstanciey, brata s [!] siostrą, iaką im ociec naukę po sobie zostawiał [...] teraz nowo vczyniona*. Kraków: drukował Matys Wirzbięta.
4) ———. 1564. *Kronika wszytkiego świata*. Kraków: u Mattheusza Siebeneichera.
5) ———. 1569. *Sprawa Rycerska według postępku y zachowania starego obyczaju Rzymskiego, Greckiego, Macedońskiego y innych Narodow pierwszegi y ninieyszego Wieku tak Pogańska iako y Krześciiańska z rozmaitych Ksiąg wypisana ku czytaniu y Nauce Ludziom Rycerskim pożyteczna*. Kraków: u Mattheusza Siebeneichera.
6) ———. 1586a. *Sen Maiowy Pod gáiem źielonym iednego Pustelniká. [...]*. Kraków: W Drukarni Jakuba Siebeneychera.
7) ———. 1586b. *Syem Niewiesci Marcina Bielskiego Teraz nowo przez Joachima Bielskiego [...] wydany*. Kraków: W Drukarni Jakuba Siebeneychera.
8) ———. 1597. *Kronika Polska Marcina Bielskiego nowo przez Joach. Bielskiego syna iego wydana.* Kraków: w Drukarni Jakoba Sibeneychera.
9) ———. 1764. *Kronika Marcina Bielskiego niegdys w Krakowie drukowana, teraz z doprowadzeniem aż do Augusta III przedrukowana.* Warszawa: W Drukarni J.K.Mci y Rzeczypospolitey.
10) ———. 1889. *Satyry*. Wydawnictwa Akademii Umiejętności w Krakowie. Kraków: Akad. Umiejętności.

Bibliografia

11)Chrzanowski, Ign[acy]. 1926. *Marcin Bielski. Studjum historyczno-literackie*. Lwów-Warszawa: Książnica-Atlas.

12) Chrzanowski, Ignacy. 1936. „Marcin Bielski (pierwotnie Wolski) h. Prawdzic (około 1495––1575)”. W *Polski Słownik Biograficzny*, zredagowane przez Władysława Konopczyńskiego, 2:295-96. Kraków: Polska Akademia Umiejętności.

13) Guzowski, Piotr. 2002. „Pierwszy polski indeks ksiąg zakazanych”. *Studia Podlaskie*, nr 12, 173–202. https://doi.org/10.15290/sp.2002.12.07.

14) Matejko, Jan. 1881. *Rzeczpospolita Babińska*. MP 3013 MNW. Muzeum Narodowe w Krakowie.

15) „Marcin Bielski”. 2024. W Wikipedia, wolna encyklopedia. https://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Marcin_Bielski&oldid=75685447.

16) Nowy Testament Polskim ięzykiem wyłożony według doświadssonego Lacinskiego textu od Kosioła Krześcianskiego przyiętego. Ktemu przyłozono Lekcie y Proroctwa z starego zakonu wzięte, ktore przy Ewangeliach bywaią czytane [...]. 1556. Kraków: u Dziedzicow Markusa Szarffenbergera Miesszanina y Bibliopole Krakowskiego.

17) Pruszyński, Andrzej. 1881. *Objaśnienie do obrazu Jana Matejki „Rzeczpospolita Babińska”*. MNK IX-4696. Muzeum Narodowe w Krakowie.

18) Schübeler, Julian. 1880. *Marcin Bielski*. G.6559/II. Biblioteka Narodowa.

Bibliografia

19) https://integro.ksiaznica.torun.pl/integro/grouping/records?ids%5B0%5D=1282002495042&ids%5B1%5D=1282002495044&ids%5B2%5D=1282002495013&ids%5B3%5D=1282002495036&ids%5B4%5D=1282002495047&ids%5B5%5D=1282002495054&ids%5B6%5D=1282002495064&ids%5B7%5D=1282604948077&ids%5B8%5D=1282002494983&index=209&backURL=https%3A%2F%2Fintegro.ksiaznica.torun.pl%2Fintegro%2Fsearch%2Fdescription%3Fq%3DBielski%252C%2BMarcin%2B%25281495-1575%2529%26index%3D211%26scope%3Dfull%26s%3Drok_asc%26v%3Dsimple%26anchor%3D.

Dziękuję

za uwagę

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 4.0 Deed (CC BY-SA 4.0)

Książnica Kopernikańska w Toruniu